

JANAKKALA KUSIAISMÄKI arkeologinen inventointi 2020

Juuso Koskinen

Tilaaaja: WSP Finland Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Inventointi.....	3
Lähteet	5
Vanhoja karttoja.....	5
Kuvia.....	7

Kansikuva: Tutkimusalueen itärajaa, joka on myös vanhojen kylien välinen raja-alue. Kuvattu pohjoiseen.

Perustiedot

Alue: Noin 48 ha alue Janakkalan Rehakassa, Joutjärven ja Alasjärven välissä. Janakkalan Pyhän Laurin kirkosta n. 7,2 km etelään.

Tarkoitus: Selvittää sijaitseeko alueella suojeltavia arkeologisia jäännöksiä.

Maastotyö: 16.6.2020.

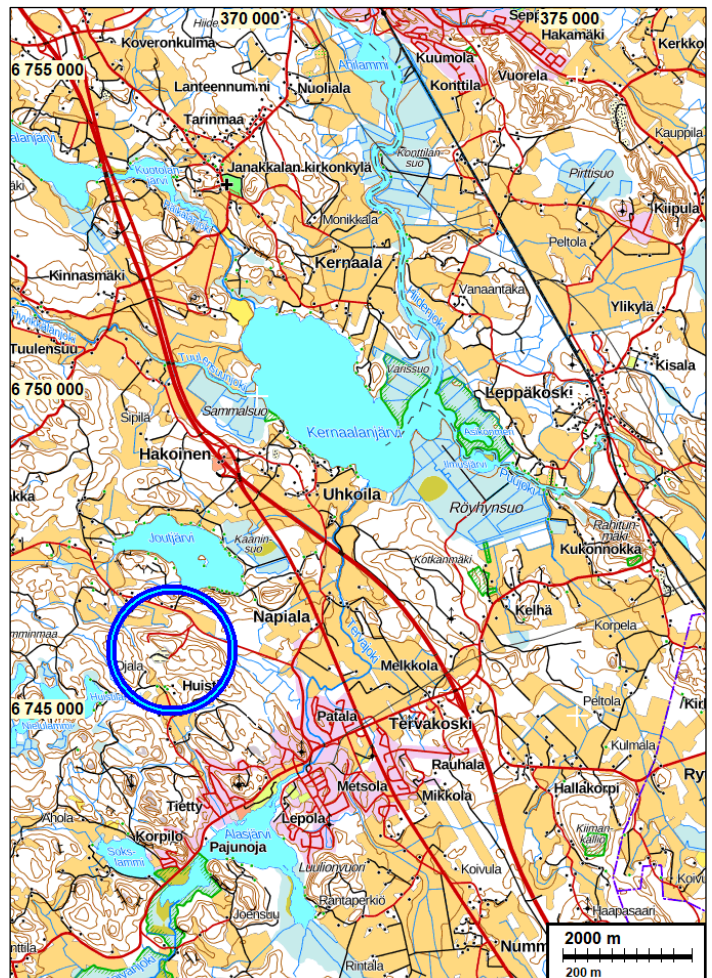
Kustantaja: WSP Finland Oy

Aikaisemmat tutkimukset: -

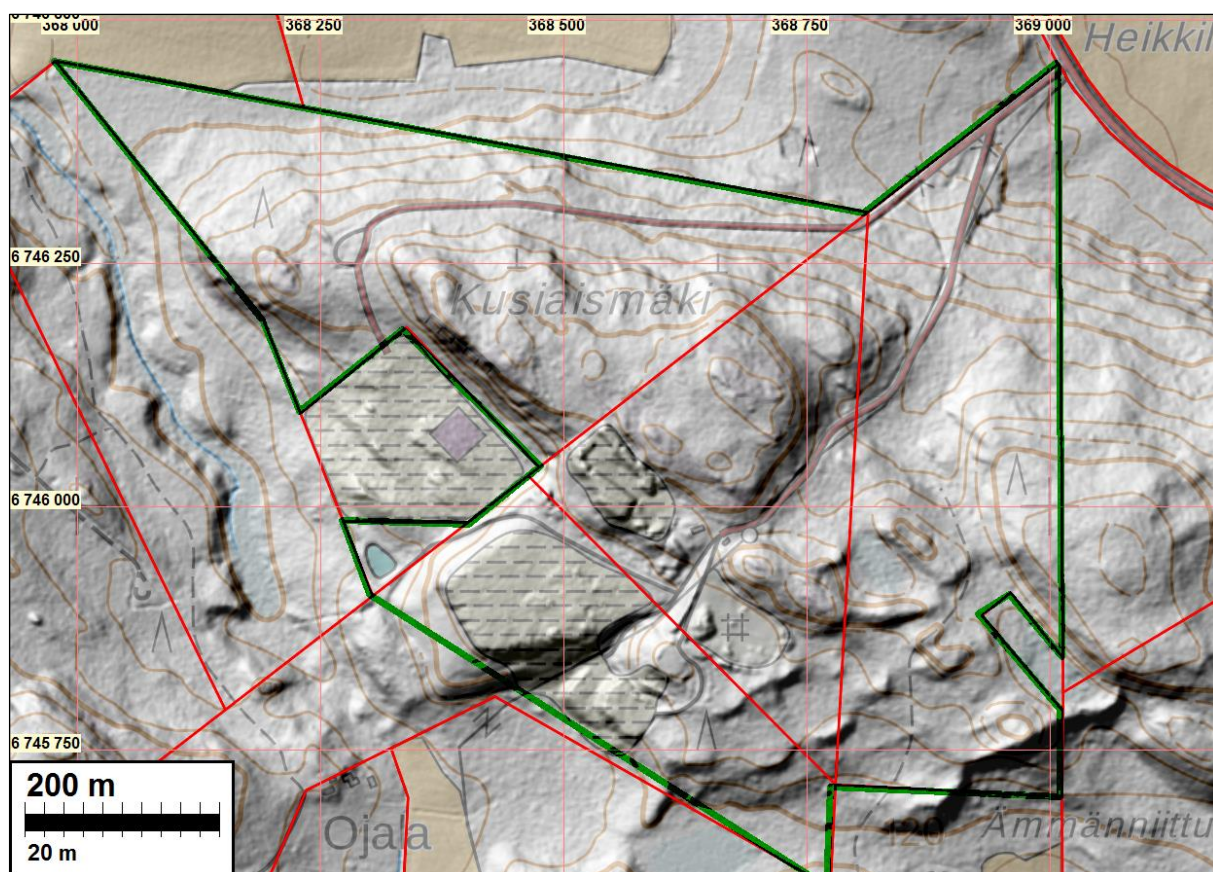
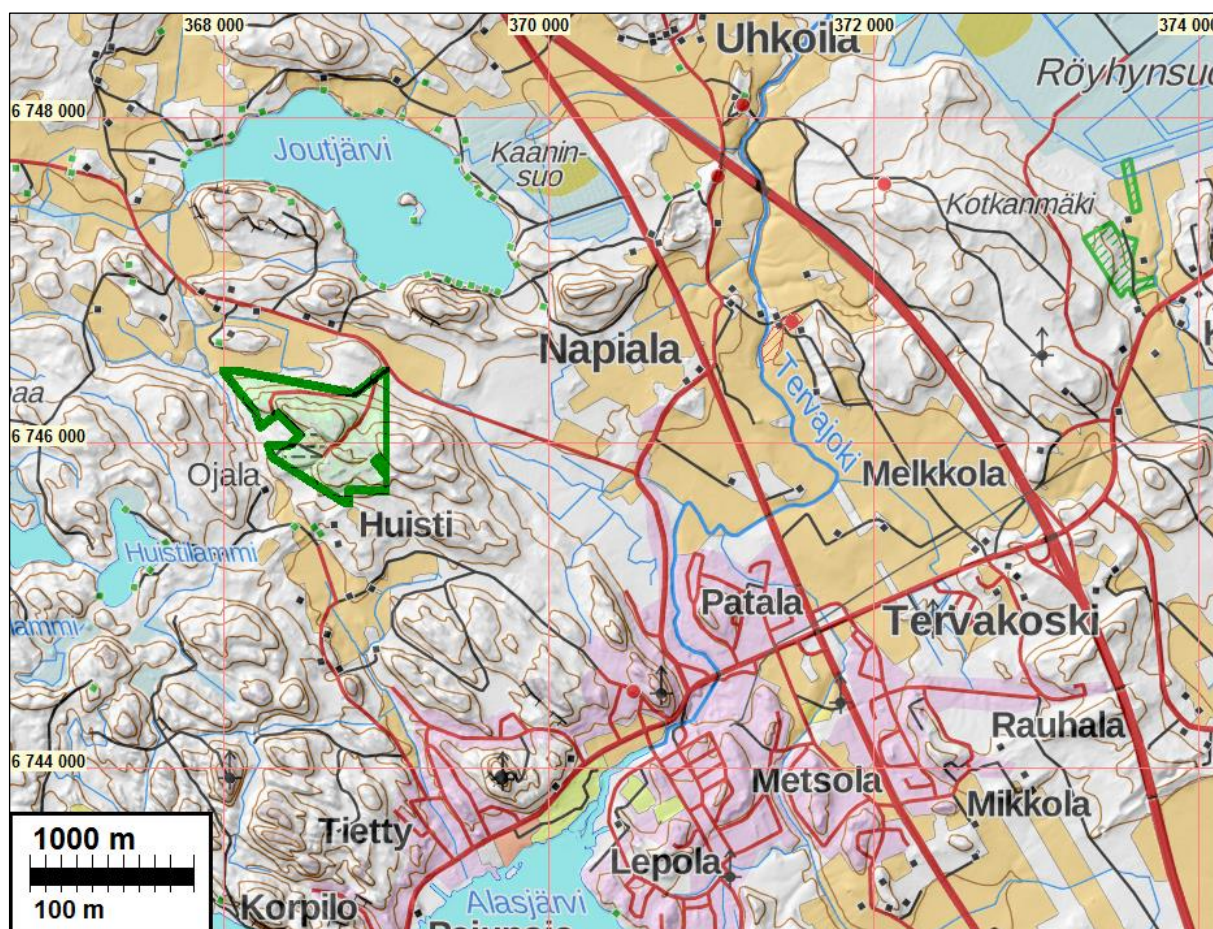
Tekijät: Juuso Koskinen

Tulokset: Alueelta ja sen lähistöltä ei tunnettu ennestään muinaisjäännöksiä. Alueelta ei löytynyt muinaisjäännöksiä eikä muita arkeologisia jäännöksiä.

Muita tietoja: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN ja N2000 järjestelmässä. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 6/2020, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 6/2020. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunusta. Valokuvat ovat digitaalisia, ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaaja: Juuso Koskinen

Tutkimusalue sijaitsee sinisen ympyrän sisällä

Inventointi

Hankealue vihreällä. Alemmassa kartassa kiinteistörajat punaisella.

Janakkalan Kusiaismäelle suunnitellaan kiviaineksen ottoa. Hankealue on noin 48 ha laaja, ja se sijaitsee Joutjärven ja Alasjärven välissä, kiinteistöjen 165-425-1-195, 165-431-1-249, 165-437-3-26 ja 165-437-3-35 alueilla. WSP Finland Oy tilasi hankealueen arkeologisen inventoinnin Mikrolitti Oy:ltä. Arkeologi Juuso Koskinen teki inventoinnin maastotyön 16.6.2020, tutkimuksen kannalta hyvissä olosuhteissa.

Alue on kallioinen ja melko jyrkkärinteinen moreenimäki. Se sijoittuu 115 - 145 m korkeusvälille. Lähimpään vesistöön, eli Joutjärveen, on hankealueen pohjoisimmasta kärjestä matkaa noin 515 m. Muinainen Itämeri ei ole ulottunut alueelle jääkauden jälkeisen ihmisasutuksen aikana, Yoldiamerivaiheen jälkeen. Yoldiamerivaiheen asuinpaikkoja ei ole löydetty edes varhaisimman tunnetun ihmisasutuksen alueilta, eli Itä- ja Pohjois-Suomesta, eikä ylipäättään Itämeren altaan alueelta kuin sen eteläosista, joten rantasidonnaisten muinaisjäännöksiä alueella ei voi olla.

Alueella ei tiettävästi ole aiemmin tehty arkeologista inventointia, eikä sieltä tunneta muinaisjäännöksiä. Lähimmät tunnetut esihistorialliset muinaisjäännökset ovat keskiaikainen ja/tai rautakautinen asuinpaikka, Nuoritalo 1 (165010062), noin 2,37 km koilliseen alueen pohjoiskulmalta ja rautakautinen asuinpaikka, Melkkola (1000023233), noin 2,51 km länteen alueen pohjoiskulmalta. Alueelta ja sen lähistöltä ei ole myöskään tehty esihistoriallisia löytöjä.

Alue kuuluu Rehakan, Vähikkälän ja Tervakosken kylien maihin. Tutkimusalueen itäraja kulkee Vähikkälän ja Tervakosken kylien rajalla. Raja on muuttunut 1920-luvun alussa, jolloin tutkimusalueen itäosa on siirretty Vähikkälästä Tervakoskeen. Rehakan ja Vähikkälän kylien välinen raja kulkee koillis-lounainen-suunnassa tutkimusalueen halki. Alueella saattaisi siten periaatteessa sijaita muinaisjäännöksiksi katsottavia kylien välisiä rajamerkkejä. On periaatteessa mahdollista, että alueella voisi sijaita eriaikaisia pyyntiin ja elinkeinoihin liittyvä jäännöksiä, mutta alueen maaston ja sijainnin takia se ei vaikuta kovin todennäköiseltä.

Inventoinnin valmisteluvaiheessa tarkastettiin vanhoja karttoja vuosilta 1776-1962. Niistä etsittiin tutkimusalueelle mahdollisesti sijoittuvia, arkeologisiin jäännöksiin viittavia merkintöjä. Vanhat tonttimaat sijaitsivat kaukana tutkimusalueelta, eikä karttojen perusteella alueella ole ollut asutusta eikä muutakaan merkille pantavaa toimintaa historiallisella ajalla ennen 1900-luvun loppupuolta. Alue on siis ollut kahden kylän takamaata.

Inventoinnin valmisteluvaiheessa tarkasteltiin myös Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta laadittua maastomallia, ja siitä etsittiin arkeologisesti mahdollisesti kiinnostavia maarakenteita ja pinnamuotoja. Sellaisia ei mallista löytynyt.

Maastotyössä aluetta käytiin tarkastamassa muinaisjäännöksiä kannalta potentiaalisilta kohdilta, eli vanhojen kylärajojen kohdilta, joissa olisi saattanut säilyä rajamerkkejä. Sellaisia ei kuitenkaan havaittu. Muuten aluetta tutkittiin teiden läheisyydessä ja pistokokein siellä täällä syvemällä, ennalta arvaamattomien muinaisjäännösten varalta. Alueen maasto on kivikkoista ja kosteaa metsämaata, jonka maaperä on hietaista sekä hiekkaista moreenia. Monin paikoin maasto oli myös kallioista. Hankealueen itärajan tuntumassa oli muutamia soistuneita pikkulampia. Alueen lounaisreunassa on jätteenkäsittelyalue.

Tutkimusalueelta ei löytynyt muinaisjäännöksiä eikä muita arkeologisia jäännöksiä.

2.7.2020

Juuso Koskinen,
Mikrolitti Oy

Lähteet

Alanen, T. & Kepsu, S. 1989: Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. SKS.

Fledenborg, C.A. 1802. Concept Charta öfver Wähikilä Byss Ägor Belägne i Tavastehus Län, Nedre Hollola Härad och Janakala Sockn.

Nordenskolh, A. 1803. Karta öfver Hagagård, Rehaka Rutthåll och Ninesalo Hemman Janakala Sockn Nedre Hollola Härad och Tavastehus Län.

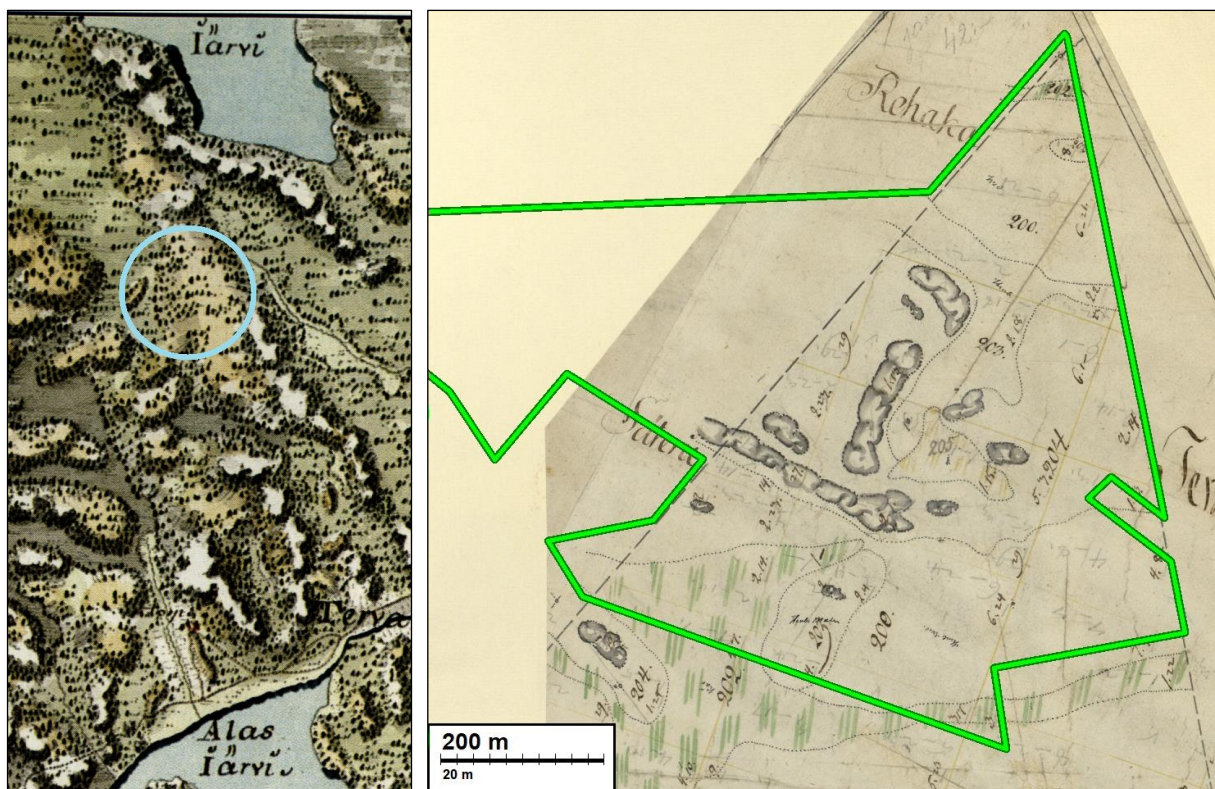
Peruskartta, 2131 10. 1962. Maanmittauslaitos.

Pitäjänskartta, 2131 10. 1842. Maanmittauslaitos.

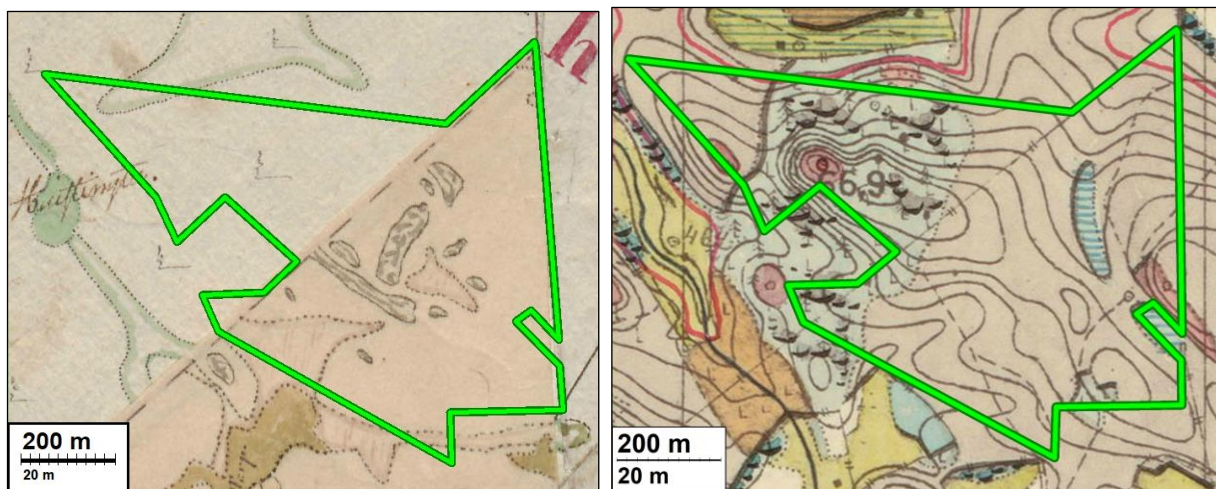
Senaatin kartasto XIII, lehti 28. 1884. Maanmittauslaitos.

Tervakosken isojakokartta (konsepti) 1790-luku. Maanmittauslaitos. Tekijätietoja ei tarkastelluissa dokumenteissa ollut.

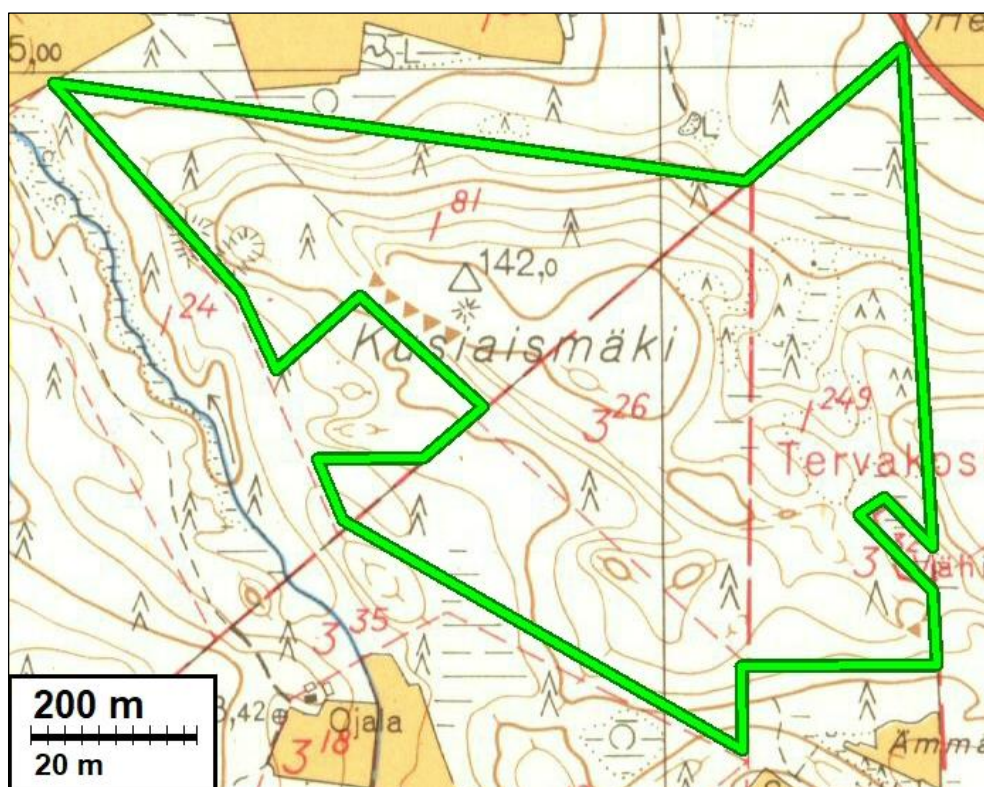
Vanhoja karttoja

Vasemmalla: Ote vuosina 1776-1805 laaditulta kuninkaan kartalta. Hankealue sijaitsee vaaleansinisen ympyrän sisällä. Alueelle ei ole merkitty asutusta tai teitä. Niitä ei myöskään ole alueen itäosassa, Rehakan Isojakokartalla. Oikealla: Hankealueen rajat vihreällä vuonna 1802 laaditun isojakokartan päällä. Alueen kohdalle ei ole merkitty teitä tai rakennuksia. Vähikkälän ja Rehakan kylien raja kulkee lounas-koillinen suunnassa alueen läpi. Vähikkälän ja Tervakosken kylien raja (ennen 1922) kulkee hankealueen itäreunaa pitkin. 1920-luvun alussa alueen itäosasta on liitetty tila Tervakosken kylään ja nykyään itäisa on sii Tervakosken kylässä – aiemmin siis Vähikkälässä

Vasemmalla: Hankealue vuoden 1842 pitäjänkartan päälle piirrettynä. Merkinnot ovat käytännössä samat kuin vuoden 1802 kartassa, minkä pohjalta kartta on laadittu. Siihen ei ole tehty jälkeenpäin 1800-luvun lopulla ja 1900 luvun alussa lisäyksiä tämän alueen kohdalle, joten alueen maankäyttö on ollut muuttumattomana. Myös hankealueen luoteispuoliskon alue on 1790-luvulla tehdyssä Rehakan isojakokartassa ns. tyhjä eli metsämaata. Oikealla: Vuoden 1884 senaatin kartalla katkoviivoilla merkityt polut ovat rajalinjojen lisäksi ainoat ihmistoimintaan liittyvät merkinnot hankealueen sisällä.

Vuoden 1962 peruskartalla alueelle ei ole merkitty rakennuksia tai teitä. Kylien väliset rajat on merkitty leveämmällä punaisella katkoviivalla. Tutkimusalueen itäosa on liitetty Tervakoskeen 1920-luvun alussa.

Kuvia

Vasemmalla: Kusiasmäentien, eli hankealueen eteläisemmän tienhaaran ympäristöä, sen korkeimmalla kohtaa. Kuvattu koilliseen. *Oikealla:* Hankealueen kaakkoispuoliskon maastoa länteen kuvattuna. Takalalla näkyy jätteenkäsittelyaluetta.

Vasemmalla: Kaakkoiskulman maastoa kohdassa, jossa sekä vuoden 1884 senaatin karttaan että nykyiseen maastokarttaan on merkitty katkoviivalla polku. Maastossa polusta ei näkynyt merkkejä. *Oikealla:* Hankealueen itärajan, eli vanhojen kylien välisen rajan, maastoa, sen korkeimmalla kohtaa. Etelään.

Vasemmalla: Hankealueen pohjoisemman tien maastoa kohdassa, jossa tie kääntyy kulkemaan hankealueen rajaa, eli vanhojen kylien välistä rajaa pitkin. Noin 500 m matkalta auki oleva tienpenkka mahdollisesti hyvin kivikautisten asuinpaikkalöytöjen etsimistä. *Oikealla:* Tutkimusalueen äärimmäisen pohjoisnurkan kohta Rehakantien ja Kusiasmäentien risteyksessä. Paikalla on sijainnut vanhojen kylärajojen kulmapiste, mutta siinä ei havaittu jäännöksiä rajamerkistä. Rajamerkki on saattanut tuhoutua teitä rakennettaessa.